

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl samosoudkyní Mgr. Kateřinou Peroutkovou ve věci

žalobce: **U. S.**, narozen dne X
bytem X
zastoupený Mgr. Tomášem Císařem, advokátem
sídlem Vyšehradská 415/9, 128 00 Praha 2

proti
žalovanému: **Ministerstvo vnitra ČR, Odbor azylové a migrační politiky**
sídlem Nad Štolou 936/3, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 26. 2. 2024, č. j. OAM-1196/ZA-ZA15-ZA20-2023,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 26. 2. 2024, č.j. OAM-1196/ZA-ZA15-ZA20-2023 se zrušuje a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši 6 800 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám právního zástupce žalobce.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobce se žalobou podanou u Městského soudu v Praze domáhal zrušení rozhodnutí žalovaného ze dne 26. 2. 2024, č. j. OAM-1196/ZA-ZA15-ZA20-2023 (dále jen „napadené rozhodnutí“), jímž bylo o žádosti žalobce o udělení mezinárodní ochrany podané dne 31. 8. 2023 rozhodnuto tak, že mezinárodní ochrana podle ustanovení § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“), se neuděluje.

Shodu s prvopisem potvrzuje S. T.

II. Obsah žaloby

2. Žalobce namítal, že žalovaný nevycházel z dostatečně zjištěného stavu věci, napadené rozhodnutí je nedostatečně odůvodněno a je nepřezkoumatelné. V žalobě poukazoval na to, že v Bělorusku citelná újma hrozí teoreticky všem z různých důvodů, na této hrozbě je stát postaven, Bělorusko je silně spjato s Ruskem. Kvůli vazbě na Rusko je nutné důkladně prověřit, do jaké míry jsou v Bělorusku dodržovány právní předpisy či do jaké míry jsou pouze deklaratorní. Jedná se o totalitní stát na úrovni KLCDR, který přímo pomáhá druhé totalitní zemi Rusku, na jehož hlavu byl vydán mezinárodní zatykač, v agresi proti Ukrajině poskytnutím svého území či šířením ruské propagandy, opozice je v Bělorusku systematicky potírána a decimována. Situace v Bělorusku je dynamická a stav dodržování lidských práv vůči oponentům režimu je natolik obecně znám, že se jedná o notorietu.
3. Tvrdil, že skutečnost, že běloruští vojáci veřejně nevstoupili do války, nevylučuje, že tak učinili neveřejně, neboť pomáhali ruským vojákům. Běloruská armáda nyní přímo neválčí, to však neznamená, že se tak v blízké době nestane, tato činnost by nebyla v zájmu ČR, pokud bude Lukašenko u moci, učiní běloruská armáda to, co řekne Rusko. Právo udělit azyl není subjektivním právem žadatele, ale veřejným subjektivním právem státu, proto by měl stát uvážit, zda je rozhodnutí v jeho zájmu. Žalobci jednoznačně hrozí nástup do armády vzhledem k jeho minulosti a hodnosti, a pokud se do války zapojí běloruská armáda, bude nucen vystupovat jako voják proti ČR. Žádosti mladých mužů ze zemí zapojených do války na Ukrajině, tj. zejména z Ruska a Běloruska, by měly být posuzovány optikou prevence, kdy jsou jejich navracením posilovány početní stavy armád. Napadené rozhodnutí opomíjí uvedené skutečnosti a rovněž bezpečnostní zájmy ČR, což představuje vadu způsobující jeho nezákonnost.
4. Namítal, že z žalobcova pasu a v něm obsažených výjezdních příkazů lze jednoznačně rozpoznat, že pobýval na území ČR, které je státem NATO, a že musel podat žádost o mezinárodní ochranu, tedy i to, že se vyjadřoval proti běloruskému režimu, tím se režimu protivil. Žalovaný však k těmto otázkám neshromáždil dostatečné podklady (shromážděné zprávy se toho netýkají a jsou neaktuální), v napadeném rozhodnutí chybí úvaha o možném postihu hrozícím žalobci a žalovaný zlehčoval riziko újmy. Nezabýval se ani tím, jak běloruský režim jedná s lidmi, kteří mu silně odporují, obzvláště pokud žijí v členské zemi NATO.
5. Žalobce měl za to, že závěry žalovaného při posouzení důvodnosti udělení azylu podle § 12 zákona o azylu jsou pouze obecné. Žalovaný uvedl, že žalobce nebyl ve své vlasti členem politické strany, nevyvíjel žádnou činnost v rámci uplatňování politických práv a svobod a že ze zpráv o zemi původu nevyplývá, že by navrátilcům hrozilo nebezpečí. Zde se však jedná o případ konkrétní osoby, mladého muže, bývalého vojáka a žadatele o azyl, nikoli o neurčitého bezpohlavního navrátilce.
6. Podle žalobce není dostatečné, že je v napadeném rozhodnutí uvedeno, že z nějaké zprávy nevyplývá, že se něco stane. Je nutné obstarat si tematické podklady, které s určitostí potvrdí, že nenastane skutečnost, které se žalobce obává, to však žalovaný neučinil. Žalovaný podobnou argumentaci používal i před invazí v roce 2022 u ukrajinských žadatelů, kdy však důvěra v právní stát Ruska se ukázala být mylnou. Dle žalovaného je Bělorusko pro žalobce bezpečnou zemí, je však notorietou, že v Bělorusku nejsou dodržována lidská práva ve vztahu k oponentům režimu, tito jsou systematicky likvidováni i pomocí tvorby restriktivních předpisů. S trochou nadsázky lze konstatovat, že hned po Rusku je Bělorusko největším darebákem mezi všemi zeměmi v Evropě. O to

důkladněji se měl žalovaný věrohodným azylovým příběhem žalobce zabývat, nikoli jej bagatelizovat a slepě odkazovat na formální nekonkrétní podklady.

7. Je evidentní, že pokud bude tajnými službami prozkoumána i žalobcova elektronická stopa, bude označen za oponenta režimu a bude s ním tak nakládáno. Objevují se signály, že navrátilci vracející se ze západních zemí po delší době jsou prověřováni již na hranicích.
8. Při posouzení udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 1 zákona o azylu chybí svébytné a originální odůvodnění. Žalobce je přesvědčen, že mu hrozí nebezpečí mučení nebo nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání podle § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu. V tomto případě se jedná o jakékoli nebezpečí v případě návratu, nikoli jen o újmu ze strany státních orgánů, k tomu odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 2008, č. j. 2 Azs 71/2006-82.
9. Žalobce by se v případě návratu mohl dostat do soukolí pofidérní justice domovského státu, žalovaný však neshromáždil podklady ohledně stavu této justice, ani nevyvrátil žalobcem prezentované obavy. Žalovaný odmítl, že by žalobci hrozila vážná újma, avšak ignoroval důkazy svědčící pro důvodnost žádosti a při posuzování doplňkové ochrany se zcela nelogicky zabýval skutečnostmi, které žalobce nikdy neuváděl.
10. Napadené rozhodnutí je nezákonné a nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů, protože žalovaný nevycházel ze spolehlivě zjištěného stavu věci, nehodnotil shromážděné důkazy ve svém souhrnu, kdy naopak podstatné důkazy ignoroval, uváděl zavádějící informace o účelovosti podané žádosti a napadené rozhodnutí nedostatečně zdůvodnil. Výroková část napadeného rozhodnutí není přesná a určitá. Většinu odůvodnění představují přepisy žalobcových vyjádření a citace shromážděných podkladů bez adekvátní reakce žalovaného. Odůvodnění vychází z jednostranných a nesprávně tematicky zaměřených podkladů a žalovaný se ani nepokusil ověřit žalobcovy obavy v jeho konkrétním případě.
11. Na základě výše uvedeného žalobce navrhl napadené rozhodnutí zrušit, vrátit věc žalovanému k dalšímu řízení a přiznat žalobci náhradu nákladů řízení.

III. Vyjádření žalovaného

12. Žalovaný považoval žalobní námitky za neopodstatněné, neboť skutečnosti uvedené žalobcem nemohly být vyhodnoceny jako důvod pro udělení mezinárodní ochrany. V žalobě tvrzená pochybení žalovaného nejsou podložena patřičnou argumentací. Žalovaný vycházel z řádně zjištěného stavu věci a vydané rozhodnutí je zákonné a plně přezkoumatelné.
13. Žalobce prezentuje obecné teze týkající se situace v Bělorusku, institut mezinárodní ochrany je však určen k ochraně z konkrétních důvodů. Žalovaný se zabýval žalobcem předestřenými důvody z hlediska všech zákonných ustanovení, podle kterých by mohla být udělena mezinárodní ochrana, relevantní důvody k jejímu udělení však neshledal, takovým důvodem nemůže být ani argument ohledně bezpečnostních zájmů ČR.
14. Dále žalovaný odmítl spekulativní námitku, že běloruský režim získá informaci o žádosti o mezinárodní ochranu již z cestovního pasu žalobce. Žalovaný respektuje povinnost dle § 19 zákona o azylu, nadto v ČR pobývá ilegálně řada cizinců, kteří často nerespektují výjezdní příkazy, a z jejich cestovních dokladů nevyplývá údaj o případné žádosti o mezinárodní ochranu.

Shodu s prvopisem potvrzuje S. T.

15. Žalovaný nebagatelizoval situaci v Bělorusku, v řízení o mezinárodní ochraně je však nutné vždy vycházet z individuálních okolností konkrétního případu. Vypořádal se jak s obavami z povolání do běloruské armády, tak s neuhrazenou pokutou z roku 2015.
16. Podle aktuálních informací se Bělorusko přímo vojensky nezapojilo do konfliktu na Ukrajině a nelze z nich dovodit, že by v případě návratu žalobci hrozilo zapojení do války v řadách běloruské armády. Nikdy nelze s jistotou předjímat, že v budoucnu nedojde k eskalaci, to však nebylo ani úkolem žalovaného, který shromáždil dostatečně relevantní a aktuální informace, které nebyly žalobcem zpochybněny.
17. Žalovaný vycházel z žalobcových tvrzení a z podkladových informací o zemi původu, se kterými měl žalobce možnost se seznámit, vyjádřit se k nim a doplnit je, což však v řízení neučinil, vymezuje se proti nim až v žalobě.
18. Dále odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 9. 2020, č. j. 1 Azs 3/2020-70, podle kterého problematická situace v oblasti lidských práv v Bělorusku obecně nevede k úplnému zákazu vydávání do této země, pokud neexistují individuální okolnosti odůvodňující obavy dotčené osoby z porušení čl. 3 Úmluvy. Žalovaný navrhl, aby soud žalobu zamítl jako nedůvodnou.

IV. Obsah správního spisu

19. Ze správního spisu soud zjistil, že žalobce podal dne 31. 8. 2023 v České republice žádost o mezinárodní ochranu a v poskytnutí údajů k žádosti ze dne 5. 9. 2023 uvedl, že je státním příslušníkem Běloruské republiky, není členem žádné politické strany nebo skupiny, nikdy nebyl politicky aktivní. Poprvé do ČR přicestoval asi v roce 2015 na polské vízum, pozvala ho jeho sestra, jezdil pravidelně asi jednou ročně, vyřídil si české vízum a pracoval zde, naposledy do ČR přicestoval v roce 2019 letecky z Běloruska, kde si vyřídil nové pracovní vízum. Je zdravý. V roce 2015 dostal v Bělorusku pokutu v přepočtu asi 200 USD, protože nepracoval a byl přijat nový zákon, podle kterého se nepracujícím ukládají pokuty, pokutu nezaplatil. O mezinárodní ochranu požádal, protože při změně zaměstnavatele nebyl přeregistrován, bylo mu ukončeno pracovní vízum a byl vyhoštěn. Jestli pojede do Běloruska, musel by jít do armády a bojít se o život, od 27. 7. 2023 platí nový zákon o posílení hranic Běloruska, kdyby se vrátil, byl by odveden do armády a musel by sloužit na hranicích, podle jeho matky pracovníci vojenské správy kontaktovali lidi a vytvářeli soupis občanů schopných vojenské služby, pokud by žalobce odmítl nastoupit do armády, hrozí mu trest za vyhýbání se službě. Absolvoval základní vojenskou službu, bojít se, že by byl poslán na hranici, Wagnerova skupina školí běloruské vojáky.
20. Při pohovoru dne 5. 9. 2023 žalobce uvedl, že nevěděl, že mu bylo zrušeno povolení k zaměstnání, dál chodil do práce, před koncem platnosti víza zjistil, že bylo zrušeno a bude vyhoštěn. Nevrátil se do Běloruska, protože se bál o život a že ho odvedou do armády. Matka mu říkala o vojenské správě a někteří jeho kamarádi byli povoláni. Už před přijetím příslušného zákona byli někteří odvedeni. Na otázku, proč by měl být povolán do armády, odpověděl, že mnoho lidí již bylo odvedeno a někteří byli odsouzeni. Na vojně sloužil v inženýrské brigádě na hranicích vedle města X, zabývali se ochranou mostů, skladů a techniky, pracoval i jako kynolog, z těchto důvodů se domnívá, že by mohl být opět odveden. Ohledně příslušného zákona čerpá informace z internetu, ví, že byl schválený a že odvádějí muže ve věku od 18 do 60 let a především ty, kteří absolvovali vojenskou službu, Wagnerova skupina školí odvedence. Na otázku, proč ve vztahu ke své osobě považuje tento zákon za problém, když platí pro všechny občany, žalobce

Shodu s prvopisem potvrzuje S. T.

odpověděl, že se bojí, že by ho odvedli, dali mu do ruky samopal a poslali ho zabíjet lidi, což on nechce, běloruská armáda v současné době nebojuje, ale posilují se hranice. Jejich prezident se přátelí s Putinem, který posílá vojáky a techniku přes běloruské území, Litva a Lotyšsko uzavřely hranice, Polsko je uzavřelo pro kamiony, včera polský vrtulník přeletěl nad běloruským územím, minulý rok v Bělorusku dopadla ukrajinská raketa. Kromě obav z odvodu do armády má v Bělorusku stále nesplacenou pokutu z roku 2015, jiné obavy z návratu nemá, kromě pokuty neměl obtíže s běloruskými státními orgány, v Bělorusku nebyl veřejně činný.

21. Žalovaný shromáždil tyto podklady týkající se situace v Bělorusku: Informace Human Rights Watch – Bělorusko – Výroční zpráva Human Rights Watch ze dne 12. 1. 2023, Informace OAMP – Bělorusko – Odvody a povinná vojenská služba ze dne 27. 11. 2023, Informace OAMP – Bělorusko – Bezpečnostní a politická situace v zemi, Vybrané otázky z oblasti občanských svobod a lidských práv, Stav: červenec 2023 ze dne 4. 7. 2023, Informace MZV ČR, č. j. 116634-6/2023-MZV/LPTP – Bělorusko – Možnost návratu neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu do vlasti ze dne 11. 7. 2023.
22. V napadeném rozhodnutí ze dne 26. 2. 2024 žalovaný podrobně rekapituloval všechna žalobcova tvrzení, dospěl k závěru, že žalobci nelze udělit azyl z důvodu podle § 12 písm. a) zákona o azylu, protože v průběhu správního řízení neuvedl žádné skutečnosti, které by svědčily o tom, že ve vlasti vyvíjel činnost směřující k uplatňování politických práv a svobod, za kterou by byl pronásledován. Žalovaný nemohl přiznat azyl ani z důvodu podle § 12 písm. b) zákona o azylu, k obavám z odvedení do armády na základě zákona ze dne 27. 7. 2023 o posílení běloruských hranic a k obavám z trestu za vyhýbání se vojenské službě v případě odmítnutí si žalovaný opatřil Informaci OAMP – Bělorusko – Odvody a povinná vojenská služba, dle které se Bělorusko do konfliktu na Ukrajině přímo nezapojilo, udržuje však s Ruskem politicko-ekonomické styky, umožňuje mu vedení operací z běloruského území, využívání infrastruktury a poskytuje mu munici, OAMP se nepodařilo zjistit jakékoli informace o změnách, k nimž by v souvislosti s konfliktem na Ukrajině došlo na úrovni odvodů, povinné vojenské služby nebo mobilizace, na jaře 2023 běloruská armáda zahájila cvičení bojové připravenosti, jehož náplní bylo prověření akceschopnosti armády a na které byli přizváni i někteří rezervisté, jedinou prokazatelnou změnu v oblasti vojenství představuje referendum z 27. 2. 2022, jehož prostřednictvím se Bělorusko vzdalo svého neutrálního statusu, což umožňuje případné budoucí zapojení do konfliktu, válka na Ukrajině však zřejmě nebyla hlavní motivací pro uvedenou změnu, neboť především bude umožněno budování ruských základů a trvalé rozmístění ruských jednotek a zbraní (včetně jaderných) na území Běloruska. Žalovaný na základě citované Informace dovodil, že zákon, o kterém žalobce mluvil v průběhu správního řízení a který nebyl schopen konkrétněji specifikovat, se týká zmíněného prověření akceschopnosti běloruské armády, tomu odpovídá i informace od matky žadatele, žalobci však nebylo doručeno předvolání z vojenské správy a žádný ze státních orgánů se o něj nezajímal. Žalovaný z těchto důvodů vyloučil, že by žalobci hrozil trest za vyhýbání se vojenské službě. Na podkladě Informace dále konstatoval, že se Bělorusko přímo nezapojilo do konfliktu na Ukrajině, nic nenasvědčuje tomu, že by se tak mělo aktuálně stát, běloruská armáda nepáchá válečné zločiny, zločiny proti lidskosti nebo činy, které odporují zásadám a cílům OSN, není tak důvodná žalobcova obava, že by byl poslán do vojenského konfliktu, kde by dle svých slov musel zabíjet lidi. Žalovaný neshledal ani souvislost mezi odepřením výkonu vojenské služby a zastáváním určitých politických názorů, odkázal na rozsudek Soudního dvora EU ze dne 19. 11. 2020, ve věci EZ, C-238/19, z veřejných zdrojů také vyplývá, že vojenská aktivita

Shodu s prvopisem potvrzuje S. T.

Wagnerovy skupiny po smrti Jevgenije Prigožina není tak významná jako na počátku války na Ukrajině. Ohledně pokuty 200 USD, která byla žalobci uložena v roce 2015, žalovaný v napadeném rozhodnutí uvedl, že běloruské orgány nepostupovaly vůči žalobci, který vědomě porušil zákon, diskriminačně, nebyly proti němu provedeny žádné kroky a vzhledem k časovému odstupu již tato záležitost může být promlčena. Při posuzování humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu žalovaný konstatoval, že žalobce nemá žádné zdravotní problémy a žádné okolnosti mu nebrání se o sebe samostatně postarat, ve vlasti žije jeho matka, kamarádi a známí, humanitární azyl je udělován pouze za výjimečných okolností. Při posuzování doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu žalovaný uvedl, že běloruská legislativa umožňuje uložení trestu smrti za vraždu s přitěžujícími okolnostmi, terorismus, pokus o terorismus, vlastizradu, válečné zločiny a zločiny proti lidskosti. Z popsaného stavu je evidentní, že se trest smrti žalobce netýká. Žalovaný ani neshledal, že by žalobci měl hrozit trest za vyhýbání se vojenské službě či že by povolání do běloruské armády mělo představovat vážnou újmu, Bělorusko se nezapojilo do bojů na Ukrajině, na jaře 2023 zahájilo cvičení bojové připravenosti, na které byli přizváni i někteří rezervisté, povinností zúčastnit se popsaných aktivit armády je dotčena většina vojensky schopných mužů v Bělorusku. Zaplacení uložené pokuty rovněž nepředstavuje vážnou újmu, pokuta po něm může být legitimně vymáhána. V zemi původu ani neprobíhá ozbrojený konflikt podle § 14a písm. c) zákona o azylu.

V. Hodnocení věci Městským soudem v Praze

23. Městský soud v Praze na základě podané žaloby přezkoumal napadené rozhodnutí v mezích žalobních bodů ve smyslu ust. § 75 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s.ř.s.“), přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu ke dni vydání tohoto rozsudku, a to vzhledem k účinnosti článku 46 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. 6. 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany, a dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.
24. Soud o věci samé rozhodl bez jednání, neboť postupoval dle § 76 odst. 1 písm. a) a písm. b) s.ř.s.
25. Podle ust. § 12 zákona o azylu *se azyl cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení azylu zjištěno, že cizinec je dle písm. a) pronásledován za uplatňování politických práv a svobod nebo dle písm. b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě, že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.*
26. Podle ust. § 14a odst. 1 zákona o azylu *se doplňková ochrana udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle odstavce 2 a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště.*
27. Podle ust. § 14a odst. 2 zákona o azylu *se za vážnou újmu podle tohoto zákona považuje a) trest smrti nebo poprava, b) mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu, nebo c) vážné obrožení života civilisty nebo jeho lidské*

Shodu s prvopisem potvrzuje S. T.

důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situaci mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu.

28. Žalobce v žalobě namítal, že Bělorusko je totalitní stát na úrovni KLR nebo Ruska a žalobci by při jeho návratu hrozilo nebezpečí již kvůli tomu, že pobýval v České republice jako v tzv. západní zemi a členské zemi NATO a dále proto, že zde podal žádost o mezinárodní ochranu, což dle jeho názoru mohou orgány Běloruska zjistit.
29. Žalobce při pohovoru dne 5. 9. 2023 vypověděl, že se bojí navrátit do Běloruska zejména proto, že by mohl být odveden do armády, nicméně také uváděl, že se obecně bál vrátit, bál se o svůj život, nebyl tam už pět let a neví, co se tam vůbec děje, má jen nějaké informace z internetu. Žalovaný shromáždil řadu podkladů týkajících se situace v Bělorusku, z nich však neučinil vůbec žádná zjištění ohledně politické a bezpečnostní situace v Bělorusku (kromě toho, že tam neprobíhá ozbrojený konflikt).
30. Přitom ze zprávy OAMP ze dne 4. 7. 2023 Bezpečnostní a politická situace v zemi, Vybrané otázky z oblasti občanských svobod a lidských práv vyplývá, že v zemi vládne prezident Alexandr Lukašenko, který konsolidoval moc nad všemi institucemi v zemi mimo jiné skrze zmanipulované volby a vládnutí skrze prezidentské dekrety, přes změny ústavy si zařídil doživotní vládu, udržuje účinnou kontrolu nad bezpečnostními složkami, státní orgány postupují beztrestně dle jeho pokynů, příslušníci bezpečnostních složek agresivně, záměrně a systematicky páchají četná protiprávní jednání s cílem potlačovat politický nesouhlas a potlačovat uplatňování lidských práv, policie a bezpečnostní síly pravidelně a zcela nahodile používají mučení a jiné nelidské zacházení proti zadrženým, pokojným demonstrantům, členům nezávislých médií i běžným občanům, ke krutému zacházení dochází i během vyšetřování, atd., k možnosti vycestování je dále uvedeno, že ve vládní databázi osob, jimž je zakázáno vcestovat, jsou mj. i osoby s nesplacenými finančními závazky, a že pracovní agentury musí hlásit osoby, které se nevrátí ze zahraničí podle nahlášeného harmonogramu. Z Výroční zprávy Human Rights Watch 2023 ze dne 21. 2. 2023 vyplývá mimo jiné, že v zemi nemohla působit legálně ani jedna lidskoprávní organizace, lidská práva a základní svobody jsou masivně potlačovány. Dle Informace MZV ČR, č. j. 116634-6/2023-MZV/LPTP – Bělorusko – Možnost návratu neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu do vlasti ze dne 11. 7. 2023 ZÚ nemá informace o tom, že by sám akt žádosti o mezinárodní byl postihován, nicméně podle informací sdílených mezi běloruskými občany, jsou například občané, kteří se po opuštění Běloruska vrátili zpět do země, předvoláváni na KGB.
31. Žalovaný však veškeré tyto informace pominul, byť byly součástí shromážděných podkladů a mohou být určitým způsobem relevantní v případě žalobce, obecnou politickou situací v zemi původu se v podstatě nezabýval, nezabýval se ani s tím související situací navrátilců vracejících se do Běloruska po dlouhodobém pobytu v zahraničí a situací neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu v zahraničí. V návaznosti na to žalovaný v napadeném rozhodnutí žádným způsobem nevypořádal, zda žalobci jako navrátilci ze zahraničí a neúspěšnému žadateli o mezinárodní ochranu může v Bělorusku hrozit azylově relevantní nebezpečí. Tím žalovaný pochybil, přičemž v daných otázkách nezjistil řádně skutkový stav a neuvedl své vyhodnocení, čímž se dopustil též nepřezkoumatelnosti. Není pak úkolem soudu, aby namísto žalovaného tyto otázky primárně posuzoval.
32. Soud v této souvislosti připomíná, že břemeno tvrzení stíhá žadatele o mezinárodní ochranu (srov. též § 49a odst. 1 zákona o azylu). Pokud však jde o břemeno důkazní, to je již v souladu s čl. 4 odst. 1 a 2 směrnice 2011/95/EU o normách, které musí splňovat

Shodu s prvopisem potvrzuje S. T.

státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytované ochrany (přepracované znění) (dále jen „kvalifikační směrnice“), rozloženo mezi žadatele o mezinárodní ochranu a správní orgán (tj. žalovaného). Prokazovat svá tvrzení je povinen primárně žadatel, nicméně pouze v rozsahu předložení důkazů, které s ohledem na svou situaci předložit může (srov. čl. 4 odst. 2 a 5 kvalifikační směrnice), a současně je správní orgán povinen zajistit si sám k posouzení dané žádosti potřebné důkazy, které lze na základě výpovědi stěžovatele obstarat (podrobně viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2008, 5 Azs 66/2008-70, publ. pod č. 1749/2009 Sb. NSS), a to jsou zejména relevantní, resp. adresné a zároveň důvěryhodné, objektivní a aktuální informace o zemi původu. (viz rozsudek NSS ze dne 14. 10. 2024 č.j. 5 Azs 73/2024- 59) Dle § 23c písm. c) zákona o azylu podklady pro vydání rozhodnutí ve věcech mezinárodní ochrany mohou být přesné a aktuální informace z různých zdrojů o zemi původu.

33. Soud výše uvedeným nijak nezpochybňuje judikaturu, dle které pouhá skutečnost, že žadatel pochází ze země s nedemokratickým režimem, není sama o sobě důvodem pro udělení mezinárodní ochrany. Konkrétně ve vztahu k Bělorusku Nejvyšší správní soud například ve svém usnesení ze dne 30. 5. 2024, č. j. 9 Azs 128/2024-37 uvedl, že *„dle ustálené judikatury platí, že ačkoliv je Bělorusko autoritářským a nedemokratickým státem, nelze žadateli z této země udělit mezinárodní ochranu bez dalšího, a to ani po posledních prezidentských volbách, napadení Ukrajiny Ruskem či po uvalení sankcí ze strany Evropské unie (viz usnesení NSS ze dne 12. 12. 2023, č. j. 10 Azs 238/2023-30, bod 7, nebo ze dne 22. 2. 2024, č. j. 2 Azs 350/2023-27, bod 13).“* (srov. např. s usnesením NSS ze dne 2. 5. 2024, č. j. 6 Azs 363/2023-31, či ze dne 16. 8. 2023, č. j. 2 Azs 47/2023-19). Pouhá skutečnost, že žalobce pochází z Běloruska, proto není dostačující pro udělení mezinárodní ochrany.
34. V dalším okruhu žalobních námitek žalobce vyjadřoval obavy z nástupu do armády a povolání do bojů na Ukrajině s tím, že byl přesvědčen, že se Bělorusko v blízké době zapojí do války. K tomu soud uvádí následující.
35. Žalovaný poukázal na konkrétní tvrzení žalobce, dle kterého platí od 27. 7. 2023 nový zákon o posílení hranic Běloruska a pokud by odmítl nastoupit do armády, hrozí mu trest za vyhýbání se vojenské službě, což žalovaný nijak nebagatelizoval a podrobně se těmito otázkami zabýval na základě shromážděných zpráv o zemi původu.
36. V této souvislosti je třeba poukázat na některá obecná východiska posuzování branné povinnosti jako potenciálního důvodu pro udělení mezinárodní ochrany.
37. Z obecného hlediska branná povinnost a výkon vojenské služby představuje základní státoobčanskou povinnost a není bez dalšího důvodem pro udělení mezinárodní ochrany, a to ani v případě, kdyby byl spojen s rizikem povolání do bojových akcí ve válečném konfliktu nebo s hrozbou trestní sankce za nenastoupení vojenské služby. K tomu viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 3. 2004, č. j. 5 Azs 4/2004-49, rozsudek ze dne 7. 8. 2012, č. j. 2 Azs 17/2012-44, nebo usnesení ze dne 25. 7. 2018, č. j. 2 Azs 41/2018-39, ze dne 4. 8. 2015, č. j. 6 Azs 113/2015-30, ze dne 17. 6. 2015, č. j. 6 Azs 86/2015-31, ze dne 22. 7. 2015, č. j. 2 Azs 160/2015-43, nebo ze dne 10. 9. 2015, č. j. 2 Azs 175/2015-34. V usnesení ze dne 2. 9. 2021, č. j. 9 Azs 159/2021-23, však Nejvyšší správní soud vyslovil: *„Stěžovatelova obava z povolání do armády není sama o sobě azylově relevantním důvodem, jelikož odmítání výkonu vojenské služby „odůvodněné obavy z pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu ještě nezakládá, a to ani tehdy, pokud by výkon vojenské služby byl spojen s rizikem účasti při*

Shodu s prvopisem potvrzuje S. T.

bojových akcích ve válečném konfliktu.“ (srov. rozsudky NSS ze dne 29. 3. 2004, č. j. 5 Azs 4/2004-49, či ze dne 7. 8. 2012, č. j. 2 Azs 17/2012-44). Branná povinnost sama o sobě je zcela legitimním požadavkem každého státu kladeným na jeho občany. Potenciálně hrozící trestní stíhání pro nenastoupení vojenské služby zakládá azylově relevantní důvody jen tehdy, pokud je trestní sankce důsledkem toho, že se branec odmítne zúčastnit bojových operací odporujících mezinárodnímu právu, nebo že mu hrozí trest, jehož intenzita či způsob výkonu zakládá porušení lidských práv (srov. např. usnesení NSS ze dne 11. 8. 2016, č. j. 2 Azs 135/2016-34).“ (podtržení doplněno) K tomu rovněž viz rozsudek NSS ze dne 10. 12. 2021, č. j. 5 Azs 19/2020-45, dle kterého: „samotné plnění branné povinnosti nelze bez dalších souvislostí považovat za důvod pro udělení mezinárodní ochrany dle § 12 ani § 14a zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, pokud se ovšem jedná o plnění takové povinnosti v regulární armádě demokratického právního státu, které je v souladu s vnitrostátním i mezinárodním právem, a pokud je daným státem respektována možnost odepření výkonu takové vojenské služby z důvodu svědomí či náboženského přesvědčení, ať již zavedením náhradní (civilní) služby nebo jiným způsobem, nebo přinejmenším, pokud takové odepření výkonu vojenské služby není ve smyslu čl. 9 odst. 2 písm. c) směrnice 2011/95/EU trestáno nepřiměřenými nebo diskriminačními sankcemi. Branná povinnost spojená s účastí na ozbrojeném konfliktu naopak může být důvodem pro udělení azylu dle § 12 písm. b) citovaného zákona mimo jiné tehdy, pokud žadateli ve smyslu čl. 9 odst. 2 písm. e) uvedené směrnice hrozí trestní stíhání nebo trest za odepření výkonu takové vojenské služby během konfliktu za situace, kdy by tento výkon mohl zahrnovat přímou či nepřímou účast žadatele na mezinárodních válečných zločinech, zločinech proti lidskosti, jiných vážných nepochopitelných zločinech nebo činech, které jsou v rozporu se zásadami a cíli OSN, a pokud je zároveň dána souvislost mezi tímto způsobem pronásledování žadatele a azylově relevantními důvody pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) uvedeného zákona, resp. čl. 2 písm. d) a čl. 10 citované směrnice.“

38. Z uvedené judikatury je patrné, že plnění branné povinnosti může být v určitých případech azylově relevantní skutečností, a to a) pokud by žadateli hrozilo trestní stíhání nebo trest za její odepření a taková vojenská služba by byla spojena s účastí v ozbrojeném konfliktu, v jehož rámci by byly prováděny operace odporující mezinárodnímu právu, nebo b) pokud by mu za její odepření hrozil trest, jehož intenzita či způsob výkonu zakládá porušení lidských práv. Žalovaný z těchto principů vycházel, což je zřejmé zejména ze strany 4, 2. odstavce napadeného rozhodnutí.
39. Soud má za to, že žalovaný se dostatečně vypořádal s obavou žalobce, že by v rámci povolání do armády mohl být zapojen do bojů na Ukrajině. Vycházel přitom zejména z Informace OAMP – Bělorusko – Odvody a povinná vojenská služba ze dne 27. 11. 2023, dle kterého se Bělorusko doposud přímo do konfliktu na Ukrajině nezapojilo resp. nezapojilo se vysláním své armády do bojů na Ukrajině, zapojilo se pouze nepřímou, a to styky s Ruskem, umožněním vedení operace z běloruského území, využívání infrastruktury či poskytování munice. K tomu lze poukázat též na další materiál ve spise, tj. na Informaci OAMP – Bělorusko – Bezpečnostní a politická situace v zemi, Vybrané otázky z oblasti občanských svobod a lidských práv, stav: červenec 2023 ze dne 4. 7. 2023, dle které: „země nebyla oficiálně ve válce s jiným státem. Přetrvává napětí s Ukrajinou, neboť Bělorusko je nejbližším spojencem Ruska ve válce proti Ukrajině. Běloruská armáda se sice do bojů nezapojila, ale Lukašenko poskytl Rusku k útoku proti Ukrajině své území a v počáteční fázi invaze odtud ruská vojska vedla pozemní ofenzivu na Kyjev.“ Z toho je patrné, že za stávajícího stavu se běloruská armáda konfliktu na Ukrajině neúčastní a jakékoli obavy žalobce, že by v případě povolání k výkonu branné povinnosti mohl být účasten těchto bojů, v rámci kterých může docházet k páčání válečných zločinů či zločinů proti

lidskosti, je třeba ve shodě s žalovaným označit za nedůvodné. Tyto zprávy přitom lze s ohledem na krátký odstup od vydání napadeného rozhodnutí považovat za aktuální a žalobce neuvedl nic konkrétního, čím by jejich aktuálnost vyvrátil.

40. Žalovaný se zabýval i otázkou pravděpodobnosti, že se běloruská armáda do konfliktu na Ukrajině zapojí v blízké budoucnosti, dle zjištění žalovaného však nic nenasvědčuje tomu, že by se tak mělo aktuálně stát. Žalovaný se přitom opřel rovněž o shora uvedenou Informaci OAMP – Bělorusko – Odvody a povinná vojenská služba ze dne 27. 11. 2023, dle které brání běloruskému vstupu do války zejména silný odpor řadových vojáků i důstojníků a jako nepříznivý se jeví také celkový stav běloruské armády, Bělorusko se sice vzdalo svého neutrálního statusu, motivací však zřejmě nebyl ukrajinský konflikt, ale především umožnění vybudování ruských základů a trvalé rozmístění ruských jednotek a zbraní na území Běloruska. Na základě těchto konkrétních informací tedy nelze považovat za přiměřeně pravděpodobné, že by se v blízké době běloruská armáda do konfliktu na Ukrajině zapojila. Žalobní námitky ohledně přepokládaného brzkého zapojení Běloruska do války jsou pak čistě obecné, žalobce neuvedl žádnou konkrétní okolnost, která by výše uvedené závěry vyvracela a která by podpořila jeho přesvědčení ohledně toho, že Bělorusko do války vstoupí. S ohledem na to tyto námitky nejsou způsobilé závěry žalovaného zpochybnit. Nelze přitom po žalovaném požadovat, aby žalobci garantoval, že zapojení Běloruska do války zcela jistě v budoucnu nenastane, stačí, pokud žalovaným shromážděné informace svědčí o tom, že v dané situaci není takový vývoj přiměřeně pravděpodobný. K tomu např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 4. 2019, č. j. 5 Azs 207/2017-36, „*V rámci přezkumu důvodů pro udělení mezinárodní ochrany je tedy zkoumána možnost budoucího pronásledování, přičemž je využíván standard přiměřené pravděpodobnosti, což znamená, že tato možnost musí být reálná, nikoliv pouze hypotetická, rozhodně však nemusí dosahovat či přesahovat 50 % (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 2008, č. j. 2 Azs 71/2006-82, a ze dne 13. 8. 2010, č. j. 4 Azs 11/2010-112).*“
41. Žalovaný dále zjistil, že na jaře 2023 běloruská armáda zahájila cvičení bojové připravenosti, jehož náplní bylo prověření akceschopnosti armády, toto cvičení se primárně dotklo jednotek u hranic s EU a Ukrajinou a byli přizváni též někteří rezervisté, přičemž tyto skutečnosti žalovaný spojil s žalobcem prezentovaným novým zákonem. Nicméně, jak žalovaný dostatečně zjistil, běloruská armáda se bojuje na Ukrajině neúčastní, tedy pouhé povolání žalobce ke cvičení či jinému výkonu branné povinnosti v rámci běloruské armády (s vědomím, že žalobce již základní vojenskou službu absolvoval) by nemohlo představovat dostatečný důvod k udělení mezinárodní ochrany.
42. Jak je však patrné z výše uvedené judikatury, dalším možným důvodem pro udělení mezinárodní ochrany by mohla být situace, kdyby žalobci za nenastoupení vojenské služby hrozil trest, jehož intenzita či způsob výkonu by zakládal porušení lidských práv resp. kdyby takové odepření bylo trestáno nepřiměřenými nebo diskriminačními sankcemi. Je sice třeba přisvědčit žalovanému, že samotnému žalobci dosud nebylo doručeno žádné předvolání z vojenské správy, ani se o něj v této souvislosti nikdo ze státních orgánů dosud nezajímal, což žalobce ani v žalobě nijak nezpochybnil. Žalovaný se však nezabýval tím, zda existuje možnost, že žalobce může být k uvedenému cvičení povolán v budoucnu po svém návratu do vlasti a ani se nezabýval tím, jaké sankce případně žalobci za nenastoupení k výkonu vojenské služby hrozí tj. zda se nemůže jednat o nepřiměřené či diskriminační sankce (sankce porušující lidská práva). I v tomto směru tedy žalovaný nedostatečně zjistil skutkový stav a tuto otázku v napadeném rozhodnutí řádně nevypořádal, což je třeba v navazujícím řízení doplnit.

Shodu s prvopisem potvrzuje S. T.

43. Žalobce rovněž argumentoval tím, že nastoupení žalobce do běloruské armády by bylo v rozporu s bezpečnostními zájmy ČR a vytýkal žalovanému, že se tímto hlediskem v napadeném rozhodnutí nezabýval. Tato úvaha žalobce je však chybná, předmětem posuzování v řízení o mezinárodní ochraně je to, zda žadateli jako individuální osobě hrozí pronásledování či vážná újma z azylově relevantních důvodů, při jejich absenci však nelze mezinárodní ochranu udělit pouze s odůvodněním, že je to v souladu s bezpečnostními zájmy ČR, takové hledisko zákon o azylu nezná.
44. Žalobce v žalobě poněkud neurčitě zpochybňoval odůvodnění týkající se § 12 zákona o azylu a opakovaně poukazoval na to, že běloruský režim tvrdě nakládá se svými oponenty. K tomu však soud uvádí, že žalobce v řízení ani v žalobě neprezentoval žádné politické aktivity ani veřejné vystupování proti běloruskému režimu, neměl s režimem žádné problémy z těchto důvodů, tedy zřetelně nebyl pronásledován ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu, což žalovaný dostatečně odůvodnil. Rovněž nelze předpokládat, že by mu jako oponentovi režimu hrozilo pronásledování z důvodů dle § 12 písm. b) zákona o azylu, se shora uvedenou výjimkou situace navrátilců a neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu v zahraničí, která dosud žalovaným nebyla řešena a je tedy třeba ji v navazujícím řízení prozkoumat jak z hlediska § 12 písm. b), tak § 14a a násl. zákona o azylu. Žalobce v žalobě poukazoval na svou elektronickou stopu, nic konkrétního k tomu však neuvedl, v řízení nic podobného neuváděl, není tak zřejmé, co měl na mysli.
45. Soud nepovažuje za důvodnou námitku týkající se nepřesnosti a neurčitosti výroku, kdy žalovaný zcela jasně formuloval, že mezinárodní ochrana se v žádné její formě podle zákona o azylu neuděluje, tj. ani podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona o azylu, což je zcela jednoznačné a srozumitelné, žalobce pak ani neuvedl, v čem by měla neurčitost spočívat.
46. S ohledem na shora uvedené soud napadené rozhodnutí podle § 76 odst. 1 písm. a) a b) s.ř.s. zrušil a v souladu s § 78 odst. 4 s.ř.s. soud současně vyslovil, že se věc vrací žalovanému k dalšímu řízení, v němž bude žalovaný vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 78 odst. 5 s.ř.s.). V dalším řízení tak žalovaný zejména zjistí skutkový stav ohledně toho, jaká je politická situace v Bělorusku a jaká je situace navrátilců pobývajících delší dobu v zahraničí (konkrétně v České republice) a neúspěšných žadatelů o udělení mezinárodní ochrany v zahraničí, a na základě zjištěných skutečností vyhodnotí, zda představují důvod pro udělení mezinárodní ochrany žalobci. Dále zjistí skutkový stav ohledně toho, zda žalobci hrozí, že bude v případě návratu povolán ke cvičení bojové připravenosti a jaké sankce žalobci případně hrozí za nenastoupení k výkonu vojenské služby tj. zda se nemůže jednat o nepřiměřené či diskriminační sankce či sankce zakládající porušení lidských práv, s těmito otázkami se v rozhodnutí řádně vypořádá.
47. O nákladech řízení soud rozhodl dle § 60 odst. 1 s.ř.s., neboť žalobce byl ve věci samé úspěšný, proto mu přísluší právo na náhradu účelně vynaložených nákladů řízení proti neúspěšnému žalovanému. Náklady vynaložené žalobcem v daném řízení představují náhradu nákladů právního zastoupení spočívající v odměně za 2 úkony právní služby po 3 100 Kč, tedy celkem 6 200 Kč (§ 7, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 písm. a), d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, tj. převzetí zastoupení a písemné podání k soudu) a náhradu hotových výdajů po 300 Kč za jeden úkon, celkem 600 Kč (§ 13 odst. 4 téže vyhlášky). Celková výše nákladů řízení tedy činí částku 6 800 Kč.

Poučení:

Shodu s prvopisem potvrzuje S. T.

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Praha 11. listopadu 2024

Mgr. Kateřina Peroutková v. r.
samosoudkyně